

Яковлева А. А.

здобувач вищої освіти

Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

Телійчук В. Г.

професор кафедри

оперативно-розшукової діяльності

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ФОРМ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ДОКУМЕНТУВАННЯ

В умовах сучасності певна розробка функціонування механізму протидії злочинності безпосередньо зумовлена практичними потребами захисту прав і свобод громадян, розробки стратегії та тактики протидії кримінальним загрозам. Так, пошук найефективніших шляхів треба розпочинати із правового забезпечення діяльності правоохоронних органів, у тому числі й оперативних підрозділів цих органів, які здійснюють оперативну-розшукову діяльність (у тому числі завдяки застосуванням форм оперативно-розшукового документування) та негласну роботу під час кримінального та судового провадження.

Насамперед, доцільним є вказати на те, що оперативно-розшукова діяльність (далі – ОРД) являє собою розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, тобто виступає певною сферою діяльності органів дізнання, досудового розслідування, прокуратури та суду. У свою чергу, основний зміст вказаної діяльності складає документування, адже воно відіграє домінуючу роль, що полягає у відтворенні основного змісту діяльності на будь-якій стадії судочинства, яка складається з роботи із доказами, а саме: збирання, перевірка, оцінка, прийняття рішення та його обґрунтування [1, с. 409]. Крім того, зазначимо, що негласну роботу під час досудового розслідування та судового провадження слід розглядати як діяльність оперативних підрозділів правоохоронних органів під час досудового розслідування кримінальних правопорушень та їх судового розгляду, яка здійснюється приховано від інших осіб за власною ініціативою шляхом проведення пошукових заходів та/або за окремим дорученням слідчого, прокурора, слідчого судді шляхом проведення НСРД та спрямована

на виявлення та документування кримінальної протиправної діяльності осіб або групи осіб, запобігання кримінальним правопорушенням, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді та суду, а також забезпечення безпеки працівників суду та правоохоронних органів, осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів [2, с. 12].

Щодо самого визначення сутності оперативно-розшукового документування, то ми цілком згодні з С.І. Халімоном і Д.В. Пастушенком, що воно складає частину документаційної діяльності, що полягає в процесі збирання, систематизації та фіксації відомостей, перевірки та оцінки результатів ОРД, а також прийняття на їх основі рішення оперативником (оперативних підрозділів) [3, с. 171]. У свою чергу, слід звернути увагу на думку В. Г. Телійчука, який вказує – «оперативні підрозділи, як основні сили оперативно-розшукової діяльності, становлять інтелектуальний потенціал оперативно-розшукової діяльності, який відіграє вирішальну роль під час протидії злочинності» [4, с. 89]. Тобто, само по собі документування, обов'язковою складовою якого є документальне оформлення оперативно-розшукових дій, здійснюють не тільки на стадії оперативної розробки, а також і на інших стадіях оперативно-розшукової діяльності, що оформлюється відповідним оперативним працівником.

Зауважимо на тому, що в теорії оперативно-розшукової діяльності визначено, що документування злочинних дій відбувається шляхом: 1) виявлення осіб, проінформованих про протиправну діяльність, які можуть бути свідками; 2) виявлення документів, які підтверджують протиправну діяльність осіб та їх зв'язки; 3) виявлення предметів, використаних для досягнення злочинного результату; 4) закріплення даних про дії осіб в процесі спостереження за ними [5, с. 64]. Крім того, враховуючи умови сьогодення, доцільним є розглянути певні аспекти документування, наприклад колабораційної діяльності. Так, за фактами колабораційної діяльності виявленню та документуванню підлягають фактичні дані, які безпосередньо вказують на злочинні дії розроблювальних, а саме: 1) про подію злочину (час, місце, спосіб, інші обставини вчинення злочину); 2) про причетність розроблювальних до підготовки або вчинення злочину на мотивах, що самі по собі спонукають останніх вчиняти протиправні дії; 3) про обставини, що характеризують їх особистість; 4) про місцезнаходження знарядь вчинення злочину або інших предметів, здобутих злочинним шляхом тощо [6, с. 434].

Отже, можна зробити висновок, що фактичні дані, які отримані при здійсненні діяльності оперативним працівником, а саме в процесі оперативного документування, можуть бути використані не тільки як основа для формування доказів у кримінальному провадженні, але і певним чином направлені на планування та в подальшому проведення необхідних слідчих (розшукових) дій, особливо в умовах воєнного стану.

1. Саковський А. А. Аналіз сучасного стану наукових досліджень проблем оперативно-розшукового документування. *Юридична наука* №3 (105), 2020. С. 408-416.
2. Кириченко О. В., Демиденко С. М. Теоретичне визначення негласної роботи під час досудового розслідування та судового провадження. Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 17 черв. 2022 р.). Дніпро: ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2022. С. 9-12.
3. Халимон С. І., Пастушенко Д. В. Оперативно-розшукове документування злочинної діяльності на державному кордоні: проблеми та перспективи. *Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку*. Харків, 2019. С. 169-173.
4. Телійчук В. Г. Нормативно-правові акти підзаконного характеру як складова частина нормативного регулювання оперативно-розшукової протидії грабеджам і розбійним нападам. Актуальні питання оперативно-розшукової протидії злочинам: матеріали наук.-практ. семінару (Дніпро, 25 травня 2017 р.). Дніпро: ДДУВС, 2017. С. 87-91.
5. Албул С. В. Оперативно-розшукова тактика: навчальний посібник. С. В. Албул. Одеса : ОДУВС, 2022. 156 с.
6. Албул С. В., Колодій Д. В. Оперативно-розшукове документування колабораційної діяльності в умовах воєнного стану: проблемні питання. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a973abef-af2c-4c56-a75a-61530a76ca3f/content> (дата звернення 19.05.2024).

Яровий О. Ю.

здобувач вищої освіти 2 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

Федченко В. М.

професор кафедри кримінального
процесу та стратегічних розслідувань
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ
ПРОВАДЖЕННІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ**

Із введенням воєнного стану, органи досудового розслідування стикаються з різноманітними перешкодами для реалізації завдань кримінального провадження. Одним із таких є швидке, повне неупереджене розслідування [1, ст. 2]. Доказами в кримінальному провадженні є фактичні